

Näringsdepartementet

103 33 Stockholm

Remissvar: Nationella skogsprogrammet

Allmänt

Svenskt Friluftsliv lämnar i detta remissvar synpunkter på rapporterna från arbetsgrupp 1,2 och 3. Svenskt Friluftsliv kan konstatera att de flesta av de förslag som läggs av arbetsgrupp 1,2 och 3 förutsätter att samhället skall bekosta förändringar. Antingen genom att uppdrag läggs till någon myndighet, forskningsfinansiering från forskningsfinansiärer eller att ersättningar skall betalas ut till skogsägare för att dessa antingen tar viss hänsyn eller som ersättning för ekosystemtjänster.

Svenskt Friluftsliv anser det inte rimligt att samhället i så stor utsträckning som beskrivs av arbetsgrupperna skall bekosta anpassningen till ett hållbart skogsbruk.

I inledningen av rapport 2 diskuteras "Naturens gränser" och dessa beskrivs som "att de ekologiska, ekonomiska och sociala dimensionerna av hållbar utveckling är ömsesidigt beroende och kopplade till varandra samt att den ekologiska dimensionen av hållbar utveckling kan vara gränssättande på såväl lokal, regional, nationell som global nivå". Detta är kännetecknande för hållbart skogsbruk enligt rapporten. Men ingen av arbetsgruppernas underlagsrapporter innehåller en analys av vad som kännetecknar ett hållbart brukande av skogen inom ramen för "hållbar tillväxt" och "bioekonomi", eller om brukandet av skogen är hållbart idag. Det saknas även en enad definition av bioekonomi. Vidare saknas det en enad definition av vad som innefattas i begreppen "skogssektorn" samt "skogssfären". Åtgärdsförslagen från de olika arbetsgrupperna utgår således från olika grundförutsättningar. Bristen av koordinering mellan arbetsgrupperna har resulterat i fyra underlagsrapporter med en hel del motsägelsefulla förslag, liksom förslag som överlappar varandra. Det är därför inte klart vad ett nationellt skogsprogram skall omfatta.

Avsaknaden av kopplingar mellan åtgärdsförslag och hur dessa ska bidra till att nå friluftsmålen, miljö kvalitetsmål, folkhälsomål samt övriga samhällsmål är anmärkningsvärd.

Synpunkter

Del 1 Tillväxt, mångbruk, värdeskapande av skogen som resurs

Svenskt Friluftsliv är positiv till att arbetsgruppen strävat efter att ”skogen alla värden, såväl de värden som kommer av traditionellt skogsbruk som de värden som skapas av skogens alla andra värden, ska vara tydliga och större när programmet har fått genomslag”.

I texten (sid 16, andra stycket) skrivs att ”Idag syns en tendens till att den generella tilliten i Sverige minskar såväl mellan människor som mellan människor och institutioner och företag”. Detta står i kontrast till vad som skrivs (sid 18) där det sker en inventering av tillgångar och där arbetsgruppen skriver att en av tillgångarna är ”En befolkning med hög utbildningsnivå, språkkunskap, IT-användning och tillit”. Svenskt Friluftsliv undrar vad arbetsgruppen egentligen menar? Finns hög tillit eller ej?

Vidare skriver arbetsgruppen bl.a. att brister utgörs av ”Likriktningen i brukandet av skog”. Denna uppfattning delas av Svenskt Friluftsliv som menar att likriktningen gäller främst det förhärskande trakthyggesbruket, vilket behöver nyanseras och ges alternativa bruksformer. Arbetsgruppen hävdar även att det finns ”oklarheter kring hur allemansrätten ska hanteras vid kommersiellt nyttjande”. Detta menar Svenskt Friluftsliv inte stämmer. Den klagande domen från 1995 (HD mål nr T3615/95) menar att det inte finns någon skillnad mellan kommersiellt nyttjande och annat nyttjande. Det är möjligt att denna dom inte är allmänt känd, men då handlar det inte om oklarheter, utan om informationsunderskott om lagstiftningen och hur domstolar tolkat densamma.

Arbetsgruppen skriver (sid 21) att det ”i de svenska skogarna finns det plats för sport, friluftsliv och kulturevenemang, men en utmaning är att hitta modeller där även markägaren kan vinna på anpassad skogsskötsel med hänsyn till rekreations- och upplevelsevärden. Svenskt Friluftsliv delar denna uppfattning och vill i sammanhanget påpeka att rådande skattesituation kan vara en delförklaring till att rådande situation har uppstått. När det gäller enskilda markägare finns idag möjligheten att vid slutavverkning avsätta intäkterna på skogskonto för att sedan ta ut dessa medel under en längre tid, för att kunna utjämna inkomsten under längre tid. Detta är ett exempel på att skattesystemet styr skogsägaren till det förhärskande trakthyggesbruket med slutavverkningar. Om denna möjlighet inte funnits skulle ett återkommande mindre uttag ur skogen vara mer ekonomiskt lönsamt ur skattesynpunkt.

3.1.1 Åtgärdsförslag - Kartläggning av skogens alla värden

Svenskt Friluftsliv stödjer detta förslag. I dagsläget saknas underlag för att kvantifiera skogens sociala värden. Detta har belysts i den återrapportering som skett av Naturvårdsverket till regeringen av de tio målen för friluftspolitiken ”Friluftsliv för alla” (rapport 6700). Problemet omnämns även i det ”samråd avseende utpekande av områden av riksintresse för friluftslivet” som hållits av Naturvårdsverket. I denna remiss har Naturvårdsverket via konsulter försökt göra en miljökostnadsbeskrivning (MKB) för förslaget. I rapporten påpekas bristen på kunskap inom området. Kunskapsbristen omnämns även i Skogsstyrelsens rapport ”Skogens sociala värden” (Meddelande 9, 2013).

3.1.2 Åtgärdsförslag - Skapa en centrumbildning för mångbrukande av skog

Arbetsgruppen föreslår att det inrättas en centrumbildning för mångbruk av skog, som en fortsättning på MISTRA programmet Future Forest. Tanken är att detta skulle ligga på SLU men med externa partners. Dessutom är förslaget att regeringen skall avsätta resurser till detta. Svenskt Friluftsliv stödjer förslaget. Vår uppfattning är att det finns ett stort forskningsunderskott inom området. Future Forest har varit (är) ett mycket framgångsrikt forskningsprojekt som har pågått under närmare 8 år och det finns därför mycket kunskap att bygga på för det universitet som önskar härbärgera en centrumbildning inom området.

3.1.3 Åtgärdsförslag - Skapa incitament för mångbruk av skog

Arbetsgruppen föreslår att uppdrag lämnas till relevanta myndigheter att analysera hur incitament kan skapas för ett ökat mångbruk av skogen. Vidare föreslås att formellt skyddad natur tillgängliggörs och utvecklas som besöksmål. Slutligen att kulturvärden i skogen utvecklas. Svenskt Friluftsliv ställer sig i princip positiv till förslaget men har några invändningar.

Vi anser att det fel att Naturvårdsverket skall få i uppdrag att intensifiera marknadsföringen av skyddad natur. Naturvårdsverket är en expertmyndighet för miljöarbetet. Att då få i uppdrag att marknadsföra naturen är inte en naturlig del av Naturvårdsverkets uppdrag. Vi anser istället att en extern utredare eller annan myndighet bör få i uppdrag att se över hur marknadsföringen av den skyddade naturen skall gå till. T.ex. bör frågan om en egen myndighet för nationalparkerna (på liknande sätt som i USA) undersökas. En sådan myndighet skulle kunna ha annat fokus på nationalparkerna än vad Naturvårdsverket idag har. En sådan myndighet kan också ansvara för övrig skyddad natur. Se t.ex. motion i riksdagen av Cecilia Magnusson och Saila Quicklund (2016/17:142).

Arbetsgruppen föreslår vidare att "Skogsstyrelsen uppdras att i samverkan med markägareorganisationer utreda hur mångbruk och varierande skogsskötselmetoder kan göras ekonomiskt attraktiva för markägare". Svenskt Friluftsliv ifrågasätter om dessa organisationer besitter den objektiva kunskap som fordras för att kunna lämna ett bra underlag. Svenskt Friluftsliv efterlyser experter från t.ex. skogsekonomi på SLU och anser att SLU bör få ansvaret att i samverkan med Skogsstyrelsen genomföra uppdraget. I uppdragsbeskrivningen skall tydligt framgå att även befintliga styrmedel och skattesituation skall undersökas (t.ex. möjligheten att avsätta medel på skogskonto).

3.2.1 Vässa forskning, högskola, universitet och yrkesutbildningar

Svenskt Friluftsliv stödjer detta förslag. Det är positivt med en satsning på spetsforskning inom relevanta områden för svensk skog inklusive mångbruk och skogens sociala dimensioner. I rapporten (sid 18) skrivs att Sverige har en hög nivå inom forskning och innovation och ett bra kartmaterial och skogsdata med långa mätserier. Detta kan gälla för vissa värden (såsom produktionsvärden och i viss mån naturvärden), men detta gäller inte när det gäller skogens sociala värden. Här råder stor brist på kunskap och det behövs forskning och statistikinsamling för att kunna uppnå målen i regeringens friluftspolitik. Bristen på kunskap har konstaterats i Naturvårdsverkets återrapportering av friluftsmålen till regeringen i december 2015 och i Skogsstyrelsens rapport "Skogens sociala värden" (Meddelande 9, 2013).

Svenskt Friluftsliv ställer sig positiv till förändringen av högskoleutbildningarna som föreslås, inklusive de nya namnen skoglig kandidat och skoglig master. De nya föreslagna benämningarna klargör för övriga samhället vilken utbildning som ges vid SLU. Även förslaget att överväga en skoglig översiktscurs ser Svenskt Friluftsliv som positivt. Förslaget att ge Skolverket i uppdrag att utreda möjligheten att införa utomhuspedagogik som en obligatorisk del i lärarutbildningen samt möjlighet till fortbildning är positivt och, om det genomförs, bidrar till att uppfylla de friluftspolitiska målen.

3.2.2 Åtgärdsförslag - Handslag om mer skog i skolan

Arbetsgruppen menar att barn och ungdomar bör kunna mer om skog och att de skall vistas mer i skogen och att skogssfären (myndigheter, skogsnäringen och ideella organisationer) bör komma samman för att få fler barn och ungdomar att vistas i skogen. Svenskt Friluftsliv delar denna uppfattning. Däremot är vi kritiska till att Skogsstyrelsen skall kunna lämna stöd för föreslagna skogssatsningar. Vi menar att det vore mer naturligt att låta den ansvariga myndigheten/erna, dvs. Skolverket och Skolinspektionen få detta uppdrag.

Arbetsgruppen föreslår att Skogsstyrelsen får i uppdrag att initiera ett program från vilka bl.a. ideella organisationer skall kunna söka medel. Svenskt Friluftsliv vill här påpeka att vi har just ett sådant uppdrag, att i myndighets ställe, fördela medel till friluftslivets organisationer. Det vore naturligt att istället utöka budgeten och det befintliga uppdraget till Svenskt Friluftsliv istället för att bygga upp en parallell organisation med prövning av ansökningar och uppföljning av genomförda projekt. Svenskt Friluftsliv har de senaste åren granskats såväl av Riksarkivet som av Naturvårdsverket. Granskningarna visar att Svenskt Friluftsliv har genomfört sitt uppdrag på ett bra sätt. Vi är också kritiska till ett specifikt stöd till "Skogen i Skolan" så som verksamheten idag är utformad.

Förslaget om en kommunal stödsamordnare för utomhuspedagogik anser Svenskt Friluftsliv intressant, men förslaget är otydligt och skulle behöva renodlas beroende på målgrupp.

3.2.3 Åtgärdsförslag - Mer folk i skogen och mer skog i folket

Arbetsgruppen framhåller att civilsamhället kan skapa skogs- och naturupplevelser för nyanlända. Man föreslår att Skogsstyrelsen skall lämna stöd till intressenter för detta. Svenskt Friluftsliv vill här framhålla den ökning av anslaget till friluftorganisationer som kom inför budgetåret 2016, om 20 MSEK nästan uteslutande gått till barn, unga och nyanländas integration. Även här menar Svenskt Friluftsliv att vi har ett fungerande system som utvärderats och som kan användas för att fördela nya medel till civilsamhället. Vi kan inte se att den statliga myndigheten Skogsstyrelsen skulle kunna göra detta på ett bättre sätt. Svenskt Friluftsliv har kompetens och kunnande inom området och har bevisligen administrerat tidigare bidrag på ett bra sätt.

Svartviksslingan 28, 167 39 Bromma
Tel 08-549 041 21, fax 08-447 44 44
info@svensktfriluftsliv.se
svensktfriluftsliv.se

När det gäller frågan om allemansrätten skriver arbetsgruppen att "Vad som skall gälla vid nyttjande av någon annans mark i gränslandet mellan allemansrätt och äganderätt, behöver förtydligas mellan markägare och nyttjare". Svenskt Friluftsliv delar inte denna uppfattning. Allemansrätten är grundlagsskyddad och den praxis som utarbetats genom domslut (t.ex. högsta domstolens beslut T3615/95) klargör var gränsen går. Däremot finns överträdelser av allemansrätten, men här behövs upplysning och information, inte minst utanför Sveriges gränser. Naturvårdsverket har fått ett uppdrag att ta fram en informationsstrategi för allemansrätten, men innan den redovisas anser Svenskt Friluftsliv att man bör avvakta med ytterligare åtgärder.

I sammanhanget bör också påpekas att 2010 gjorde tidningen ATL en undersökning bland skogsägare som visade på att endast 1% av de tillfrågade angav att de hade problem med organiserad gruppjurism.

3.3.1 Åtgärdsförslag - Skapa Arena skogen – regionala utvecklings- och samverkans forum

Att skapa regionala samverkansforum för att sammanföra olika intressenter ställer sig Svenskt Friluftsliv tveksamt till. Vidare föreslås fem pilot län som skall genomföra dessa regionala utvecklingsforum samt ett programkansli i regeringskansliet. Svenskt Friluftsliv ställer sig tveksam till dessa åtgärder, då vi tror att det blir ett omfattande arbete och kommer att bli ganska dyrt i förhållande till vad som kan åstadkommas. Innan beslut tas behöver förslaget utvecklas och kostnadsuppskattas. Det är också tveksamt att, som i förslaget, låta genomföra åtgärden under ett år och därefter utvärdera. Efter en sådan kort tid finns knappast några resultat att utvärdera. Om denna åtgärd skall genomföras behöver den åtminstone ses i ett treårsperspektiv innan utvärdering sker och då blir det en omfattande insats.

3.3.2.3 Åtgärdsförslag - Gör tillämpningen av strandskyddet mer rättvist över landet

Arbetsgruppen menar att en utvärdering bör göras av strandskyddslagstiftningen. Svenskt Friluftsliv menar att strandskyddet är en för friluftslivet ovärderlig nationell tillgång.

Syftet med strandskyddet var ursprungligen enbart att trygga förutsättningarna för allmänhetens friluftsliv men år 1994 utvidgades skyddet till att också bevara goda livsbetingelser för djur- och växtlivet. Friluftslivet gick här i bräsch för naturvårdsintressena. Skyddsformen strandskydd, som funnits sedan 1950-talet, har varit och är en grundbult i friluftslivet. Möjligheterna att ströva till fots längs stränderna, bada, sjösätta båtar eller göra strandhugg från båt eller gå i land under skridskoturen är av största värde för ett rikt friluftsliv. Att bebygga stränder är en irreversibel handling. Att ta i anspråk den ändliga resursen stränder måste ske med stor försiktighet eftersom detta kommer att påverka kommande generationers möjligheter till nyttjandet av strandzonen.

Den nya strandskyddslagstiftningen har varit i kraft sedan 2010 och Svenskt Friluftsliv anser att det är en för kort tid för att kunna göra några säkra bedömningar av lagstiftningens effekter. Däremot anser Svenskt Friluftsliv att det finns behov av en uppföljning av den underlagsrapport som beställdes av Naturvårdsverket och utfördes av konsultbolaget WSP - Översyn av tillämpningen av strandskyddslagstiftningen. Denna rapport visade på den stora volym av strandskyddsbeslut som är felaktiga.

Del 2 Virkesproduktion, övriga ekosystemtjänster och naturens gränser

Svenskt Friluftsliv kan konstatera att det i arbetsgruppen rapporteras att det funnits åtskilda uppfattningar på vissa områden, speciellt när det gäller statusen för den biologiska mångfalden och ytterligare produktionshöjande åtgärder.

5.2 Strategisk rekommendation – Effektiv och dynamisk naturvård

I denna rekommendation saknas den sociala dimensionen (utom i 5.2.4), det skrivs endast om den biologiska mångfalden och naturvård. Svenskt Friluftsliv menar att även den sociala dimensionen måste tas med när man anpassar skötselmetoder i skogsbruket. I kapitel 5.2.1 föreslås en arrendebaserad ersättning till skogsägare för bevarande av naturvärden. Det är här viktigt att ta en fördelningspolitisk diskussion om vad som förväntas av skogsnäringen inom befintliga ramar, dvs. den tidigare nämnda naturens gränser. Vill samhället ha tjänster utöver dessa gränser kan ersättning komma ifråga, men samhället skall inte betala ut ersättning för att skogsnäringen skall uppnå ”naturens gränser”.

Detsamma gäller förslaget 5.2.4 – ”Skogsstyrelsen får i uppdrag att utarbeta förslag till ersättningssystem för att stimulera naturvårdande skötsel”. Samt förslaget att ”Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen får i uppdrag att ta fram en modell för ersättning av insektsskador från skyddade områden”. Först måste ett klargörande ske vad skogsnäringen förväntas klara av inom givna ramar i skogslagstiftningen innan en diskussion om ersättningar och kompensation kan ske.

5.3.4 Åtgärdsförslag – Variationsrikt skogsbruk för bättre ekonom och kvalitet

Detta kapitel tar upp en viktig fråga som ofta förbises, nämligen den, att vi inte vet hur virke med olika egenskaper kommer att värderas och efterfrågas i framtiden. En ökad skogsproduktion i volym räknat måste avvägas mot råvarans ekonomiska egenskaper. En satsning på sågade trävaror kräver en annan produktion än en satsning på råvaror för papperstillverkning och/eller energi. Variation kan uppnås mellan bestånd och genom att använda olika träslag. Detta ser Svenskt Friluftsliv som positivt.

5.3.7 Åtgärdsförslag – Utveckling av metoder för bättre tillvaratagande av virke

Svenskt Friluftsliv är kritisk till att Skogsstyrelsen får ett uppdrag att undersöka hur ett ökat utnyttjande av rundved och GROT kan ske, inom naturens gränser – speciellt då begreppet naturens gränser inte är entydigt. Att bättre utnyttja rundved, grenar och toppar ser vi som positivt, men att ta ut rötter och stubbar vänder vi oss emot då miljöeffekterna och effekterna för de sociala värdena påverkas i så stor utsträckning.

Svartviksslingan 28, 167 39 Bromma
Tel 08-549 041 21, fax 08-447 44 44
info@svensktfriluftsliv.se
svensktfriluftsliv.se

5.4.3 Åtgärdsförslag – Variationsrikt brukande av skogen

Arbetsgruppen föreslår att Skogsstyrelsen får i uppdrag att stimulera ett mer variationsrikt skogsbruk genom spridning av forskningsresultat, samt utvecklings- och rådgivningsarbetet så att skötselmetoder för ett mer variationsrikt skogsbruk blir mer allmänt kända och implementerade. Detta förslag stöds av Svenskt Friluftsliv då det finns många olika anledningar till ägandet av skog.

5.4.5 Åtgärdsförslag – Utveckla affärsmodeller och ersättning för ekosystemtjänster

Arbetsgruppen menar att grundprincipen för allemansrätten ligger fast och att markägaren skall kunna få ekonomisk ersättning för att avstå från skogsproduktion utöver lagens krav och vad skogsägare är beredda att göra frivilligt inom ramen för sektorsansvaret, om samhället anser det önskvärt. Svenskt Friluftsliv anser inte att detta är något nytt, det är ett system som redan finns bl.a. när det gäller Erstaviks gård, straxt söder om Stockholm där ägarna får ersättning för att tillhandahålla marken för friluftsliv och socialt nyttjande. Inskränkningarna i skogsproduktionen är här större än lagens krav.

När det gäller förslaget att markägare skall kunna få ersättning för kommersiellt nyttjande av dennes mark ställer sig Svenskt Friluftsliv direkt avvisande. Det finns idag ingen definition av kommersiellt nyttjande. Menas här Scoutpatrullen som tagit emot 100 kronor från föräldrarna för att vara med på en hajk? Menas den fotograf som tar en bild av ett skogslandskap? Menas den private företagaren som genomför en blomstervandring och får ersättning för detta eller är det ridskolan som år efter år använder grannens mark för att rida på? I samtliga fall utom möjligen det sista gäller allemansrätten. Eftersom arbetsgruppen inte definierar vad som menas med kommersiellt nyttjande så måste läsaren här tolka arbetsgruppens förslag. Med de exempel som ovan visas stämmer inte arbetsgruppens inledande skrivning att "grundprincipen för allemansrätten ligger fast". Förslaget, som det nu är utformat, är ett allvarligt hot mot allemansrätten och kan inte accepteras av Svenskt Friluftsliv.

Det finns ett antal domar som rör allemansrättens omfattning, en av dem är den dom som Högsta domstolen förkunnade 1995 (HD mål nr T3615/95). HD säger i domslutet att "Hinder föreligger vidare inte mot att allemansrätten utnyttjas kommersiellt..." Förslaget från arbetsgruppen strider således mot HD:s domstolspraxis.

I sammanhanget skall påpekas att Svenskt Friluftsliv inte har något att erinra om ersättning utgår när nyttjandet går utöver vad som ingår i allemansrätten. Det kan t.ex. röra sig om tillhandahållande av ved för ett turistföretag som uppehåller sig på en privat mark eller ersättning/överenskommelse att nyttja ett vindskydd eller orienteringsförbundets överenskommelser med markägare när det gäller parkeringsplatser för större tävlingar.

5.5.4 Åtgärdsförslag – Utveckla skogen i skolan

Svenskt Friluftsliv är kritisk till ett specifikt stöd till "Skogen i Skolan" så som verksamheten idag är utformad. Idag finansieras "Skogen i Skolan" huvudsakligen av skogsbruket. Att säkra finansieringen av en sådan organisation med samhällets medel är inte lämpligt. Inte heller att få in konceptet i grundskolans läroplan.

Skolan skall vara opartisk och styrs av läroplanen samt de statliga myndigheterna Skolverket och Skolinspektionen. Om man i läroplanen vill ha mer utomhusvistelse och skogskunskap bör detta administreras av skolmyndigheterna på lämpligt sätt. T.ex. kan utbildningsdepartementet ge ett uppdrag till Skolverket att utreda hur frågan på ett lämpligt sätt kan integreras i nuvarande läroplan.

5.6.1 Åtgärdsförslag – Utredning om styrmedel för landskapsstrategier

Svenskt Friluftsliv ställer sig förvånad till att arbetsgruppen bara föreslår "styrmedelsbehov avseende förslaget om arrendebaserade ersättningar". Det borde finnas fler styrmedelsbehov som kunde diskuterats i rapporten. Arbetsgruppen ignorerar fullständigt styrmedel som idag finns och som påverkar sektorn. Som exempel kan nämnas det skogskonto som ekonomiskt premierar skogsägare att genomföra slutavverkningar. Ett avskaffande skulle förmodligen leda till att enskilda skogsägare fann det mer lönsamt med kontinuitetsskogsbruk istället för slutavverkningar. Denna typ av styrmedel diskuteras över huvud taget inte i rapporten.

6 Konsekvenser och rekommendationer

Arbetsgruppen argumenterar för att konsekvenserna av förslagen ger olika effekter, men säger även att "Inom ramen för genomförandet av arbetsgruppens uppdrag har effekterna på jobb och ekonomisk tillväxt inte kunnat analyseras och preciseras närmare för de olika rekommendationerna..." trots detta ger arbetsgruppen ett antal rekommendationer (sid 60) som uppenbarligen saknar underbyggd analys. Det verkar som om rekommendationerna baseras på allmänt tyckande vilket inte är acceptabelt i ett nationellt skogsprogram. Detta gäller såväl kapitel 6.2 som kapitel 6.3.

7 Förslag till fortsatt arbete – utestående frågor

Arbetsgruppen belyser behovet av produktionshöjande åtgärder och menar att behovet av ökad tillgång på biomassa som en effekt av behovet av att hantera klimatförändringarna och en snabbt växande befolkning gör att frågan om produktionshöjande åtgärder behöver belysas. Svenskt Friluftsliv anser att detta bygger på missuppfattningen att bara vi ersätter fossila drivmedel med förnyelsebara drivmedel så löser detta klimatutmaningen. Samhället kan mycket väl stå inför det faktum att vi måste binda så mycket CO₂ som möjligt och därför använda (trä)biomassan för att binda CO₂ i stående skog, byggnader, inventarier etc. I varje fall inte använda träbiomassa som bränsle i fjärrvärmeanläggningar och som fordonsbränsle.

En annan av de utestående frågorna gäller gödsling i skogsbruket och då i princip endast kvävegödsling. Arbetsgruppen menar att man skulle kunna tredubbla den gödslade arealen och öka gödslingen med 1700 ton kväve. Detta skulle enligt arbetsgruppen leda till ett ökat kväveläckage på

Svartviksslingan 28, 167 39 Bromma
Tel 08-549 041 21, fax 08-447 44 44
info@svensktfriluftsliv.se
svensktfriluftsliv.se

mellan 250-300 ton kväve till Östersjön och Västerhavet. Detta anser Svenskt Friluftsliv som helt oacceptabelt då Sverige i "Baltic Sea Action Plan" påtagit sig att minska kvävebelastningen till Östersjön med 3000 ton kväve årligen. Läcketaget som arbetsgruppen hävdar kan bli 250-500 ton motsvarar således 8-16% av den reduktion som Sverige åtagit sig. Enligt en rapport från Jordbruksverket (Rapport 2010:21) "Mindre fosfor och kväve från jordbrukslandskapet" estimeras reduktionskostnaden för kväve till mellan 29 till 73 kronor per kilo kväve. Om Pullutor Pay Principle (PPP) skall tillämpas bör således denna kostnad bäras av skogsnäringen. Kostnaden kommer då att hamna i intervallet 7,2 MSEK – 36,5 MSEK per år, en sådan analys saknas i arbetsgruppens analys.

När det gäller stubbrytning som är en annan av de frågor som är utestående nämns inte frågan om ökat kvicksilverläckage i samband med stubbrytning. Svenskt Friluftsliv motsätter sig all form av stubbrytning såväl ur ett friluftsperspektiv som ur ett miljöperspektiv.

Del 3 Främjande av biobaserade produkter och energi, smarta transporter, en skogsindustri i världsklass och ökad export

Svenskt Friluftsliv ställer sig frågande till att en "skogsindustri i världsklass" inte verkar bry sig om "sitt eget" frivilliga miljömärkningssystem. Att ignorera detta miljömärkningssystem kommer inte leda till att den svenska skogsindustrin kommer i världsklass. Ingen stans i rapporterna omnämns internationella miljömärkningarna FSC och PEFC. Däremot talas om att skapa en svensk kommunikationsplattform.

Svenskt Friluftsliv håller med om att skogen kan ses som en förnybar resurs, men vill i sammanhanget påpeka att resursen mark inte är en förnybar resurs och att denna resurs måste hanteras varsamt.

I omvärldsanalysen (kap. 2) skrivs att "Synen på naturen och skogen som en plats för rekreation och upplevelser ökar". Svenskt Friluftsliv kan inte se att arbetsgruppen i rapporten tar hänsyn till detta. Tvärtom ligger fokus på hur skogstillväxten skall kunna ökas. På sid 23 i kapitlet om målbilder skrivs att "Allmänheten har en positiv bild av skogsnäringen och kan relatera till skogens olika nyttor". Men inget av arbetsgruppens förslag styr mot denna målbild.

Förslaget att ta fram en tydlig och enhetlig definition för bioekonomi och föra in detta som ett kriterium i LOU, lagen om offentlig upphandling stöds av Svenskt Friluftsliv. Vi upplever dock att arbetsgruppens syn på begreppet "Bioekonomi" i första hand är kopplat till en ökad tillväxt i skogen och därmed ökat uttag av biomassa. Forskningsrådet Formas definition av bioekonomi är dock "En hållbar produktion av biomassa för att möjliggöra en ökad användning inom en rad samhällssektorer. Syftet är att minska klimatpåverkan och användningen av fossila råvaror. Ett ökat förädlingsvärde av biomassa, samtidigt som energiåtgången minimeras och näring och energi tas tillvara från slutprodukterna. Syftet är att optimera ekosystemtjänsternas värde och bidrag till ekonomin."

Svenskt Friluftsliv vill här speciellt betona den sista meningen om att optimera ekosystemtjänsternas värde och bidrag till ekonomin. Alltså samtliga ekosystemtjänster.

Svartviksslingan 28, 167 39 Bromma
Tel 08-549 041 21, fax 08-447 44 44
info@svensktfriluftsliv.se
svensktfriluftsliv.se

5.2.1 Åtgärdsförslag – Trygga tillgången till råvara för optimalt värdeskapande

Arbetsgruppen menar att ”Intäkterna från skogen kommer för många skogsägare med långa intervall vilket kan leda till allvarliga marginaleffekter. Möjlighet att skattemässigt jämna ut inkomsterna över tiden skapar förutsättning för ett lönsamt och därmed aktivt skogsbruk”. Svenskt Friluftsliv vill hävda att just denna möjlighet driver skogsägaren till den typ av skogsbruk som vi vill komma bort ifrån ur miljö- och friluftsperspektiv. Om inte möjligheterna fanns att skattemässigt utjämna inkomsterna för mindre skogsägare skulle slutavverkningar minska i omfattning och ett kontinuitetsskogsbruk, där skogsägaren skulle eftersträva mindre uttag under längre tid, öka i omfattning. Det kan spekuleras i om denna typ av skogsskötsel kanske är mer arbetsintensiv och mindre kapitalintensiv än nuvarande storskogsbrukets arbetsmetoder. Det skulle i så fall innebära att fler personer skulle kunna sysselsättas inom skogsnäringen. Detta skall ställas i relation till den något mindre tillväxten i denna typ av skog vilket i så fall är negativt ur ett CO₂-perspektiv (sid 31).

Vare sig detta åtgärdsförslag eller något av arbetsgruppens andra åtgärdsförslag kopplar till de av riksdagen fastställda friluftsmålen. Detta trots att många andra mål och strategier omnämns.

5.2.2 Åtgärdsförslag – Genomlys utbildningssystemet och identifiera kompetensluckor

Svenskt Friluftsliv ser att detta förslag påminner om åtgärdsförslag 3.2.1 som framförs i arbetsgrupp 1. Svenskt Friluftsliv ställer sig positiv till en översyn av utbildningssystemet.

5.3.1 Åtgärdsförslag – Näringspolitik för stärkt konkurrenskraft

Arbetsgruppen hävdar att ”Klimatpolitiken bör stimulera en hög skogstillväxt och ett aktivt skogsbruk”. Problemet som Svenskt Friluftsliv ser är den målkonflikt som finns mellan å ena sidan en hög skogstillväxt, med vad de medför i form av nya träslag, gödsling m.m., och å andra sidan den biologiska mångfalden, friluftslivet och de sociala värdena. En annan aspekt på klimatanpassningen är att beroende på hur skogsråvaran används kan betydande skillnader konstateras när det gäller effektiviteten i klimatarbetet. En produktion av skogsråvara som leder till en produkt som endast kortsiktigt befinner sig i teknosfären (drivmedel, skogsbränsle, papper) har en betydligt lägre klimateffekt än en skogsråvara som kan finnas i teknosfären under flera hundra år (byggnadsmaterial, möbelvirke =sågade trävaror). Svenskt Friluftsliv anser att omfattande livscykelanalyser bör göras, om sådana inte redan nu finns, där hänsyn tas till olika brukningsmetoder och användningsområden för träbiomassa.

Arbetsgruppen menar att ”Skogsstyrelsen bör ges i uppdrag att tillsammans med skogsnäringen utföra en översyn av styrmedel i syfte att åstadkomma regelförenkling i skogsbruket”. Detta förslag visar på den omvärldsbild som finns i skogsnäringen och som arbetsgruppen själva tar upp på sid 26. ”Skogsnäringen upplevs som sluten, homogen och konservativ”. Det hade därför varit lämpligt att föreslå att t.ex. Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen skulle genomföra detta arbete i samverkan. Ett annat alternativ hade varit att föreslå att en oberoende part, t.ex. ett universitet skulle genomföra en sådan analys för att kunna nå det övergripande målet – ett nationellt skogsprogram för hela Sverige, inte bara för skogsindustrin.

Svartviksslingan 28, 167 39 Bromma
Tel 08-549 041 21, fax 08-447 44 44
info@svensktfriluftsliv.se
svensktfriluftsliv.se

5.4.1 Åtgärdsförslag – Genomförandet av ett nationellt skogsprogram inom ett bioekonomiskt ramverk

Förslaget att inrätta en Bioekonomiberedning och ett Bioekonomiskt samverkansprogram anser Svenskt Friluftsliv som intressant och anser att denna tanke bör utvecklas. Men att som i arbetsgruppen hävda att styrelsen i skogssekretariatet skall vara representerad i "Samverkansprogrammet för biobaserad och cirkulär ekonomi och i Bioekonomiberedningen med uppgift att hävda skogsnäringens intressen" anser Svenskt Friluftsliv är fel. Om en Bioekonomiberedning tillsätts är det viktigt att den ser till hela samhällsekonomin och inte styrs av enskilda näringars intressen.

6 Konsekvenser av rekommendationerna

Arbetsgruppen konstaterar att uppskattningarna "av kostnaderna och nyttorna är mycket osäkra" och att samhällsnyttan inte har "kunnat beräknas monetärt med bedöms ligga klart över kostnaden". Samtidigt skriver arbetsgruppen att den gallrat ut de rekommendationer med liten nytta. Svenskt Friluftsliv ifrågasätter starkt de slutsatser som arbetsgruppen kommer fram till då arbetsgruppen själv hävdar att underlaget är osäkert och att inga beräkningar finns. Förslagen verkar snarare vara baserade på deltagarnas egna förväntningar och önskemål och kan inte ligga till grund för några beslut så länge inte ett bra beslutsunderlag föreligger.

Arbetsgruppen skriver vidare att "våra kunder ska känna trygghet i hållbarheten hos varor och tjänster". Svenskt Friluftsliv hade då förväntat sig att arbetsgruppen åtminstone omnämnt de internationella miljömärkningssystemen FSC och PEFC till vilka skogsnäringen själva är anslutet. Med dessa miljömärkningssystem känner sig marknaden trygg och Svenskt Friluftsliv kan inte förstå varför arbetsgruppen underlåter att diskutera dessa märkningssystem.

.....
Ulf Silvander

Generalsekreterare

Svenskt Friluftsliv